

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi haastemieslain 6 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi haastemieslakia siten, että rajavartiomies olisi oikeutettu suorittamaan haastamisen ja tiedoksiannon niin kuin haastemies. Tiedoksiantovollisuus rajavartiomiehellä olisi rajanylityspa-

koilla sekä rajojen vartiointiin liittyen raja- ja merialueilla.

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivästä tammikuuta 1995.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Haastemieslain 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetään, että poliisimiehellä on aina kelpoisuus suorittaa haastamisia ja tiedoksiantoja. Haastemieslain 6 §:n 2 momentin nojalla haastemiesasetuksen (506/86) 5 §:ssä säädetään, että paikallispoliisiin kuuluva poliisimies on velvollinen suorittamaan tiedoksiantoja hallintoasioissa ja rikosasioissa sekä poliisipiirin päällikön antamasta määräyksestä muunkinlaisissa asioissa. Paikallispoliisi, joka passintarkastajista annetun asetuksen (182/89) 1 §:n 1 momentin nojalla on toiminut passintarkastusviranomaisena, on voinut passintarkastuksen yhteydessä rajanylityspaikoilla suorittaa tiedoksiantoja. Passintarkastuksen yhteydessä on annettu tiedoksi lähinnä rikosasioita koskevia haasteita.

Rajavartiomiehellä ei ole lain mukaan yleistä oikeutta tiedoksiantotehtävien suorittamiseen. Haastemieslain 6 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan rajavartiolaitoksessa tiedoksiannon on oikeutettu suorittamaan joukko-osaston komentajan tai häneen rinnastettavan esimiehen määräämä virkamies, kun viranomaisen sitä pyytää ja haastettava tai tiedoksiannon vastaanottaja on rikoslain 45 luvun alainen henkilö. Rajavartiolaitoksesta annetun lain 14 §:n mukaan rangaistusvaatimuksen tekemiseen oi-

keutettu rajavartiomies voi rajavartiioviranomaisten tutkittavana olevan rikosasian osalta toimittaa vaatimuksen tiedoksiannon niin kuin haastemies.

Valtioneuvoston 21 päivänä joulukuuta 1989 tekemän periaatepäätöksen mukaisesti henkilöiden maahantulon ja maastalähdön valvonta siihen liittyvine passintarkastustehtävineen on siirretty poliisilta rajavartiolaitokselle Suomen maarajoilla sekä satamissa matkustajaliikenteen osalta. Tarkoituksena on siirtää valvonta maa- ja merirajoilla kokonaisuudessaan rajavartiolaitokselle sekä tullilaitokselle.

Rajavartiomiehillä ei voimassa olevan haastemieslain mukaan ole oikeutta tiedoksiantotehtävien suorittamiseen toimiessaan passintarkastustehtävissä. Tarkoituksenmukaista kuitenkin olisi, että rajanylityspaikoilla sekä raja-alueilla edelleen voitaisiin toimittaa niitä tiedoksiantotehtäviä, joita poliisi on aikaisemmin suorittanut passintarkastuksen yhteydessä. Rajavartiomiesten toimivaltaa on edellä mainituista syistä perusteltua laajentaa tiedoksiantotehtävien osalta. Haastemieslakia ehdotetaan tältä osin muutettavaksi.

Haastemieslain 6 §:n 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että rajavartiomiehellä on oikeus suorittaa haastamisia ja tiedoksiantoja samoin vaikutuksin kuin haaste-

mies. Tässä kohdassa säädettäisiin vain rajavartiomiehen kelpoisuudesta haastamiseen ja tiedoksiantoon. Saman pykälän 4 kohdan voimassa oleva säännös rajavartiolaitoksen joukko-osaston komentajan tai häneen rinnastettavan esimiehen määräämän virkamiehen oikeudesta suorittaa tiedoksianto rajoittaa tiedoksianto-oikeuden niin, että se voidaan toimittaa vain rikoslain 45 luvun alaiselle henkilölle. Lisäksi tiedoksianto edellyttää muun viranomaisen pyyntöä sekä esimiehen määräystä. Säännös ei anna rajavartiomiehelle sellaista yleistä kelpoisuutta suorittaa tiedoksiantotehtäviä, jota rajavartiomiesten katsotaan ehdotuksen mukaan nykyisin tarvitsevan. Tästä syystä 1 momentin 4 kohdasta ehdotetaan tarpeettomana poistettavaksi maininta rajavartiolaitoksesta. Muutettavaksi ehdotettu 1 kohta kattaisi myös 4 kohdassa mainitut tiedoksiantotehtävät.

Rajavartiomiehen velvollisuudesta suorittaa tiedoksiantoja säädettäisiin muutettavaksi ehdotetun 6 §:n 2 momentin mukaan asetuksella. Säännökset tullaan ottamaan haastemiesasetuksen 5 §:ään, jonka 1 momentissa on säännökset paikallispoliisin tiedoksiantovelvollisuudesta. Ehdotukseen liittyvän asetusluonnoksen mukaan rajavartiomiehillä olisi 5 §:n uuden 2 momentin mukaan velvollisuus rajanylityspaidoilla sekä rajojen vartiointiin liittyen raja- ja merialueella suorittaa tiedoksiantoja hallintoasioissa ja rikosasioissa. Käytännössä rajavartiomiehet antaisivat passintarkastuksen yhteydessä tiedoksi lähinnä rikosasioihin liittyviä haasteita.

2. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole organisatorisia eikä taloudellisia vaikutuksia.

3. Asian valmistelu

Sisäasiainministeriö asetti syyskuussa 1993

toimivaltatyöryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotukset rajavartiolaitoksen toimivaltaa ja vastuuta täsmentäviksi toimenpiteiksi. Työryhmän mietintö (SM:n julkaisu 2/1994) perustuu valtioneuvoston 17. päivänä kesäkuuta 1993 tekemään periaatepäätökseen toimenpiteistä keskushallinnon ja aluehallinnon uudistamiseksi. Hallinnon kehittämisen ministerivaliokunta on kokouksessaan 8 päivänä huhtikuuta 1994 hyväksynyt toimivaltatyöryhmän ehdotukset.

Lakiehdotus on valmisteltu oikeusministeriössä virkatyönä. Se perustuu toimivaltatyöryhmän mietintöön. Rajavartiolaitoksen esikunnalta on pyydetty lausunto lakiehdotuksesta.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Valtioneuvoston jaksossa 3 mainitun periaatepäätöksen ja toimivaltatyöryhmän mietinnön mukaan muutosehdotukset olisi toteutettava vuoden 1994 aikana. Tiedoksiantotehtävien suorittaminen edellyttää, että rajavartiomiehellä on oikeus tietojen saamiseen muiden viranomaisten rekistereistä. Muun muassa tältä osin eduskunnalle annetaan erikseen esitys rajavartiolaitoksesta annetun lain muuttamisesta. Esityksiin sisältyvien lakien on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

haastemieslain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 27 päivänä kesäkuuta 1986 annetun haastemieslain (505/86) 6 §, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 18 päivänä joulukuuta 1992 annetulla lailla (1435/92), seuraavasti:

6 §

Muut tiedoksiantoon oikeutetut

Haastamisen ja tiedoksiannon on oikeutettu suorittamaan niin kuin haastemies:

1) poliisimies, virallinen syyttäjä, ulosottomies ja kaupunginvoudinviraston avustava ulosottomies, julkinen notaari sekä rajavartiomies;

2) tuomioistuimen tai poliisipiirin päällikön määräämä asianomaisen tuomioistuimen tai poliisipiirin palveluksessa oleva virkamies tai toimihenkilö;

3) vankilanjohtaja tai vankilanjohtajan määräämä vankilan virkamies, kun viranomaisen

sitä pyytää ja haastettava tai tiedoksiannon vastaanottaja on vanki; sekä

4) puolustusvoimissa joukko-osaston komentajan tai häneen rinnastettavan esimiehen määräämä virkamies, kun viranomaisen sitä pyytää ja haastettava tai tiedoksiannon vastaanottaja on rikoslain 45 luvun alainen henkilö.

Poliisimiehen ja rajavartiomiehen velvollisuudesta toimittaa tiedoksiantoja säädetään asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 14 päivänä lokakuuta 1994

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Anneli Jäätteenmäki*

Laki

haastemieslain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 27 päivänä kesäkuuta 1986 annetun haastemieslain (505/86) 6 §, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 18 päivänä joulukuuta 1992 annetulla lailla (1435/92), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Muut tiedoksiantoon oikeutetut

Haastamisen ja tiedoksiannon on oikeutettu suorittamaan niin kuin haastemies:

1) poliisimies, virallinen syyttäjä, ulosottomies ja kaupunginvoudinviraston avustava ulosottomies *sekä* julkinen notaari;

2) tuomioistuimen tai poliisipiirin päällikön määräämä asianomaisen tuomioistuimen tai poliisipiirin palveluksessa oleva virkamies tai toimihenkilö;

3) vankilanjohtaja tai vankilanjohtajan määräämä vankilan virkamies, kun viranomaisen sitä pyytää ja haastettava tai tiedoksiannon vastaanottaja on vanki; *sekä*

4) puolustusvoimissa *ja rajavartiolaitoksessa* joukko-osaston komentajan tai häneen rinnastettavan esimiehen määräämä virkamies, kun viranomaisen sitä pyytää ja haastettava tai tiedoksiannon vastaanottaja on rikoslain 45 luvun alainen henkilö.

Poliisimiehen velvollisuudesta toimittaa tiedoksiantoja säädetään asetuksella.

6 §

Muut tiedoksiantoon oikeutetut

Haastamisen ja tiedoksiannon on oikeutettu suorittamaan niin kuin haastemies:

1) poliisimies, virallinen syyttäjä, ulosottomies ja kaupunginvoudinviraston avustava ulosottomies, julkinen notaari *sekä rajavartiomies*;

2) tuomioistuimen tai poliisipiirin päällikön määräämä asianomaisen tuomioistuimen tai poliisipiirin palveluksessa oleva virkamies tai toimihenkilö;

3) vankilanjohtaja tai vankilanjohtajan määräämä vankilan virkamies, kun viranomaisen sitä pyytää ja haastettava tai tiedoksiannon vastaanottaja on vanki; *sekä*

4) puolustusvoimissa joukko-osaston komentajan tai häneen rinnastettavan esimiehen määräämä virkamies, kun viranomaisen sitä pyytää ja haastettava tai tiedoksiannon vastaanottaja on rikoslain 45 luvun alainen henkilö.

Poliisimiehen *ja rajavartiomiehen* velvollisuudesta toimittaa tiedoksiantoja säädetään asetuksella.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

Luonnos

Liite 2

Asetus

haastemiesasetuksen 5 §:n muuttamisesta

Oikeusministerin esittelystä

lisätään 27 päivänä kesäkuuta 1986 annetun haastemiesasetuksen (506/86) 5 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

5 §

Tämä asetus tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Rajavartiomies on velvollinen rajanylityspai-
koilla sekä rajojen vartiointiin liittyen raja- ja
merialueilla suorittamaan tiedoksiantoja hallin-
toasioissa ja rikosasioissa.
